

PATVIRTINTA

Vilniaus komunalinių paslaugų mokyklos
direktoriaus 2023 m. rugsėjo 22 d.

įsakymu Nr. V- 155

(Vilniaus komunalinių paslaugų mokyklos
direktoriaus 2025 m. liepos 7 d.

įsakymo Nr. V-96 redakcija)

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO VILNIAUS KOMUNALINIŲ PASLAUGŲ MOKYKLOJE TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROJI DALIS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus komunalinių paslaugų mokykloje (toliau – Mokykla) tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) tikslas – padėti Mokyklai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią įvairaus pobūdžio smurto, prievartos, išnaudojimo, patyčių apraiškomis aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai, fiziškai saugi.

2. Aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą individualiu, klasės, grupės, Mokyklos lygmeniu. Taip pat nustato visos Mokyklos bendruomenės veiksmus kuriant sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškomis aplinką.

3. Aprašas remiasi šiais principais:

3.1. visi Mokyklos darbuotojai privalo reaguoti į smurtą ir patyčias nepriklausomai nuo jų turinio (dėl, socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. kiekvienas Mokyklos administracijos, bendruomenės atstovas, pedagogas, profesijos mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas personalo darbuotojas, mokinys, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ar patyčias, turi reaguoti ir jį stabdyti;

3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžių ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias ar kitokio pobūdžio priekabiavimą, amžiaus ar pareigų;

3.4. kiekvienas Mokyklos bendruomenės narys turi gebėti tinkamai reaguoti smurto ar patyčių situacijoje.

4. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

4.1. **patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui:

4.1.1. **tiesioginės** (atvirai puolant ir/ar užgauliojant ir /ar **netiesioginės** (skaudinant be tiesioginės agresijos);

4.1.2. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

4.1.3. **fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

4.1.4. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

4.1.5. **elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.;

4.2. **smurtas** – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Išskiriamos šios smurto formos:

4.2.1. **emocinis smurtas** – kito asmens nuolatinė neigiama nuostata dėl asmens, jo individualumo, nepripažinimas, pozityvios socializacijos trikdydas, sukeliantis ar galintis sukelti žalą kito dėl – asmens fizinei, psichikos, socialinei sveikatai ar raidai;

4.2.2. **fizinis smurtas** – kito asmens naudojami veiksmai (stumdymas, mušimas, sužeidimas, nužudymas) prieš asmenį, sukeliantys skausmą ir/ar galintys sukelti arba sukeliantys sveikatos bei raidos sutrikimų;

4.2.3. **seksualinis smurtas** – kito asmens veiksmai prieš asmenį, kuriais tas asmuo siekia patirti seksualinį pasitenkinimą arba gauti pelno iš seksualinių ar su jomis susijusių paslaugų ir kurie sutrikdo ar gali sutrikdyti normalią kito asmens raidą ir žaloja ar gali žaleti jo asmenybę;

4.2.4. **nepriežiūra** – kito asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių dėl asmens fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę jo fizinei, pažintinei ir psichosocialinei raidai;

4.3. smurto ir/ar patyčių dalyviai:

4.3.1. **smurtą ir/ar patyčias patiriantis asmuo (skriaudžiamasis)** – asmuo, iš kurio yra tyčiojamasi;

4.3.2. **besityčiojantysis/skriaudėjas** – asmuo, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

4.3.3. **smurto ir/ar patyčių stebėtojas** – bet kuris bendruomenės narys, matantis ar žinantis apie patyčias ir/ar smurtą;

4.3.4. **smurto ir patyčių prevencija** – visuma veiklų (švietimas, informavimas) ir priemonių, kurios nukreiptos į visus Mokyklos bendruomenės narius (mokinius, administracijos atstovus, mokytojus, švietimo pagalbos specialistus, kitus darbuotojus, tėvus, globėjus, rūpintojus), siekiant mažinti patyčių ir/ar kitokio smurto rizikos atsiradimo galimybes ir mažinti egzistuojančių problemų mastą Mokykloje;

4.3.5. **smurto ir patyčių intervencija** – Mokyklos administracijos darbuotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų Mokyklos darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma;

4.3.6. **smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena** – smurto ir patyčių situacijos Mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;

4.4. **socialinės ir emocinės kompetencijos** – mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

5. Aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymais, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“ patvirtintomis Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. V-582 „Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo ir veiksmų, įtariant galimą smurtą artimoje aplinkoje patvirtinimo“ patvirtintomis Rekomendacijomis

mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo ir veiksmų, įtariant galimą smurtą artimoje aplinkoje ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais smurto ir patyčių prevenciją.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA

6. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto ar patyčių forma, kuri nukreipta:

- 6.1. mokinių prieš mokinius;
- 6.2. Mokyklos darbuotojų prieš mokinius, mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);
- 6.3. mokinių prieš Mokyklos darbuotojus;
- 6.4. vienų Mokyklos darbuotojų prieš kitus;
- 6.5. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, Mokyklos darbuotojus.

7. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi Mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi Mokyklos direktorius, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, skyrių vedėjai, Vaiko gerovės komisijos nariai, socialinis pedagogas, klasių/grupių vadovai, o ją vykdo visi Mokyklos bendruomenės nariai.

8. Smurto ir patyčių stebėseną, prevenciją ir saugios aplinkos kūrimą apima Mokyklos veiklą ir valdymą, socialinių bei emocinių mokinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mikroklimato kūrimą, pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) įsitraukimą.

9. Mokykloje išskiriami pirminiai, antriniai ir tretiniai smurto darbe prevenciniai veiksmai:

9.1. pirminė prevencija – veiksmai, skirti užkardyti smurto ir priekabiavimo apraiškas ir sumažinti smurto ir priekabiavimo darbe riziką, t. y. psichosocialinės ir fizinės darbo aplinkos gerinimas (darbo aplinkos vertinimas, lanksčių darbo grafikų tvirtinimas, psichosocialinių profesinės rizikos veiksnių stebėseną, dirbančių Mokykloje asmenų įtraukimas į Mokyklos veiklas, grįžtamojo ryšio suteikimas ir kt.), Mokyklos organizacinės kultūros ugdymas, pagarba, atidumu ir atvirumu grįstas asmenų dirbančių Mokykloje bendravimas, užduotis formuojančių asmenų parama sprendžiant problemas, mažinant smurto ir priekabiavimo Mokykloje riziką bei ugdant organizacinę kultūrą;

9.2. antrinė prevencija – prieš smurtą ir priekabiavimą nukreiptos Mokyklos politikos formavimas. Antrinės prevencijos įgyvendinimo metu Mokykloje dirbantys asmenys informuojami apie parengtą politiką šiuo klausimu, organizuojamus mokymus smurto ir priekabiavimo prevencijos temomis. Mokykloje dirbantys asmenys, nevykdantys užduotis formuojančių funkcijų, mokomi: kaip nustatyti galimas smurto ir priekabiavimo situacijas; kokie galimi smurto ir priekabiavimo šalinimo sprendiniai; bendravimo įgūdžių, kurie padėtų išvengti smurto ir/ar jį sumažinti; kaip skatinti teigiamą aplinką darbe; apie teisinio gynimo galimybes; apie raginimą informuoti apie smurto ir priekabiavimo situacijas, naudojantis Mokyklos sukurtais pranešimų/skundų nagrinėjimo priemonėmis ir tvarka. Asmenys, formuojantys užduotis vykdymui, mokomi: suprasti ir paaiškinti Mokyklos prevencinės politikos strategiją; pastebėti netinkamą savo ir asmenų, su kuriais dirba, elgesį; įvertinti darbo aplinką ir numatyti priemones, kurios padėtų išvengti smurto ir/ar priekabiavimo darbe; padėti nukentėjusiems asmenims; užtikrinti informacijos apie patyrusius smurtą asmenis konfidencialumą pagal galiojančius teisės aktus; palaikyti Mokykloje dirbančius asmenis ir skatinti abipusę pagarbą grįstą darbo aplinką;

9.3. tretinė prevencija – smurto ir/ar priekabiavimo atvejų fiksavimas, visapusiška pagalba smurtą ir/ar priekabiavimą patyrusiems asmenims ir taikomos drausminės/ tarnybinės nuobaudos ar kitos poveikio priemonės nusizengusiems asmenims;

10. Mokyklos direktorius yra atsakingas už Aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremtą kasmetinio Mokyklos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą Mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

11. Darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios ugdymo(si) aplinkos Mokykloje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias.

12. Aprašo įgyvendinimą koordinuoja Vaiko gerovės komisija (Mokyklos direktoriaus paskirti atskiri jos nariai) kartu su socialiniu pedagogu:

12.1. inicijuoja anoniminę mokinių apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

12.2. atlieka Mokykloje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias analizę, surenka apibendrintus duomenis iš grupių klasių vadovų dėl Mokykloje ar jos skyriuje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per pusmetį);

12.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą (1 priedas), pildo pranešimo apie patyčias formą (2 priedas);

12.4. aptaria turimą informaciją, svarsto smurto ir prevencijos ir intervencijos priemonių plano įgyvendinimą Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose;

12.5. pastebėjus ar įtarus smurtą/ patyčias, vadovaujamasi Reagavimo į smurtą, patyčias ir pagalbos joms įvykus algoritmais (3 priedas);

12.6. teikia siūlymus Mokyklos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo Mokykloje, Mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo, tėvų (globėjų, rūpintojų) mokymo smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos klausimais;

12.7. įtarus, pastebėjus, gavus informaciją apie smurtą artimoje aplinkoje patiriantį ugdytinį /mokinį, būtina imtis veiksmų – informuoti specializuotos kompleksinės pagalbos centrą (toliau – SKPC), o apie patyrusį smurtą asmenį – SKPC ir policiją, ir pateikti būtiniausius kontaktinius šio asmens duomenis (nurodant vardą, pavardę, telefono ryšio numerį, elektroninio pašto adresą) (4 priedas);

12.8. atlieka kitus Apraše numatytus veiksmus;

12.9. individualiai dirba su smurto ir patyčių atvejais, kai vienas iš dalyvių yra mokinys, o kitas suaugęs Mokyklos bendruomenės narys;

12.10. prireikus teikia siūlymus Mokyklos direktoriui dėl Aprašo tobulinimo.

13. Klasės/grupės vadovas vykdo smurto ir patyčių stebėseną ir prevenciją savo klasėje/grupėje, kas pusmetį (esant poreikiui ir dažniau) išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja socialinį pedagogą ar Vaiko gerovės komisijos pirmininką apie prevencijos bei intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje/grupėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis. Tėvų susirinkimo metu skiria laiko mikroklimatui klasėje/grupėje aptarti. Su tėvais (globėjais) aptaria žodines, fizines, socialines, elektronines patyčias, konkrečias problemines situacijas bei jų sprendimo būdus.

14. Pedagoginiai darbuotojai tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

15. Mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai) bendradarbiauja su Mokykla ir padeda spręsti savo vaikų problemas, teikdami Mokyklos darbuotojams aktualią informaciją bei siūlymus dėl saugesnės aplinkos kūrimo Mokykloje, yra atsakingi už aktyvų savo vaiko skatinimą būti pozityviu Mokyklos bendruomenės nariu.

III SKYRIUS SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA

16. Visais įtariamų ir realių patyčių atvejais kiekvienas Mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas, nepriklausomai nuo to, ar tai yra pamokos, ar pertraukos laikas, reaguodamas:

16.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus, esant elektroninėms patyčioms, išsaugo įrodymus;

16.2. primena mokiniui kuris tyčiojasi, Mokyklos nuostatus ir elgesio taisykles;

16.3. esant pagalbos mokiniui sveikatai ir gyvybei reikalingumui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar Mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba, SKPC);

16.4. jei asmeniui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar Mokyklos darbuotojus ar institucijas (pvz., policiją, greitąją pagalbą, SKPC);

16.5. informuoja grupės/klasės vadovą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias, smurtą, elektroninių patyčių atveju pateikia išsaugotus įrodymus;

16.6. išsiaiškina, iš kokios grupės klasės yra skriaudėjas (-ai) ir skriaudžiamasis (-ieji);

16.7. tiesiogiai informuoja socialinį pedagogą, Vaiko gerovės komisijos pirmininką ar vadovą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias, užpildo pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr. 2);

16.8. grupės/klasės vadovas, administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas informuoja mokinių tėvus (globėjus) įtarus ar pastebėjus elektronines patyčias, smurtą.

17. Mokyklos vadovas:

17.1. kai smurtauja ar smurtą patiria mokinys, apie smurto atvejį nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša ir smurtaujančio (smurtaujančių), ir smurtą patyrusio (patyrusių) mokinio (mokinių) tėvams (globėjams, rūpintojams) ir Vaiko teisių apsaugos skyriui;

17.2. kai smurtauja ar smurtą patiria mokytojas, kiti Mokyklos darbuotojai, apie smurto atvejį nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša psichologinės pagalbos teikėjui ir rekomenduoja smurtavusiam ar smurtą patyrusiam asmeniui kreiptis psichologinės pagalbos, kuri teikiama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo apie smurto faktą;

17.3. organizuoja individualius pokalbius su skriaudėju ir skriaudžiamuoju, teikia rekomendacijas;

17.4. supažindina skriaudėją su rekomendacijų nevykdymo pasekmėmis;

17.5. esant fiziniam smurtui, informuoja policiją, Vaiko teisių apsaugos skyrių, Pedagoginę psichologinę tarnybą, mokinio tėvus (globėjus, rūpintojus);

17.6. sužinojęs apie smurtą artimoje aplinkoje, apie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantį asmenį informuoja SKPC, o apie smurtą patyrusį asmenį – SKPC ir policiją, ir pateikia būtiniausius kontaktinius šio asmens duomenis (vardą, pavardę, telefono ryšio numerį, elektroninio pašto adresą). Jeigu smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo ar smurtą patyręs asmuo yra nepilnametis, SKPC perduodami šio nepilnamečio atstovo pagal įstatymą ir jo asmens duomenys (atstovo pagal įstatymą vardas, pavardė, telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas, nepilnamečio vardas, pavardė). Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo ar smurtą patyręs asmuo informuojamas, kad su juo susisieks SKPC ir, jam sutikus, suteiks pagalbą, šiam asmeniui pateikiami SPKC ir emocinės pagalbos tarnybos telefono ryšio numeriai, elektroninio pašto adresai ir rašytinė informacija apie teikiamos specializuotos kompleksinės pagalbos smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą patyrusiems asmenims pobūdį.

18. Socialinis pedagogas:

18.1. kartu su Vaiko gerovės komisijos pirmininku ar kitu paskirtu asmeniu imasi spręsti patyčių situaciją;

- 18.2. esant sudėtingesnei situacijai inicijuoja Mokyklos vaiko gerovės komisijos posėdį;
- 18.3. bendrauja su smurto, patyčių dalyviais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais);
- 18.4. numato veiksmų planą (1 priedas), jį aptaria su mokiniu, jo tėvais (globėjais, rūpintojais), klasės/grupės vadovu ir stebi įgyvendinimą;
- 18.5. nesiliaujant smurtui, patyčioms, pagalbos specialistai kreipiasi į Vaiko gerovės komisijos pirmininką, kuris įvertinęs turimą informaciją sukviečia posėdį ir spendžia smurto, patyčių at kitokio pobūdžio išnaudojimo situaciją su smurto, patyčių dalyviais ir jų tėvais (globėjais, rūpintojais);
- 18.6. praneša Mokyklos direktoriui, kuris priima sprendimą dėl švietimo pagalbos priemonių taikymo.
19. Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:
 - 19.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais), klase/grupe ir kt.), supažindina su to plano nevykdymo pasekmėmis, esant poreikiui veiksmų planą koreguoja;
 - 19.2. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius posėdžius situacijai įvertinti;
 - 19.3. informuoja Mokyklos direktorių apie esamą situaciją;
 - 19.4. atlieka kitus Apraše numatytus veiksmus.
20. Grupės/klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias/ smurtą:
 - 20.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai smurto/patyčių atvejis, surenka informaciją apie besityčiojančio/smurtaujančio (-ių) tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus, galimai, svarbius faktus. Iš besityčiojusio/smurtavusio (-jų), ir stebėjusių situaciją mokinių prašo rašytinių pasiaiškinimų, iš nukentėjusiojo mokinio – paaiškinimo. Pasiaiškinimas (paaiškinimas) saugomas klasės/ grupės vadovo;
 - 20.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
 - 20.3. pasitvirtinus smurto/patyčių atvejui, užpildo pranešimo apie patyčias formą, ją perduoda socialiniam pedagogui;
 - 20.4. toliau stebi situaciją, bendradarbiauja su socialiniu pedagogu, vaiko gerovės komisijos pirmininku, tėvais (globėjais, rūpintojais) ir informuoja apie pokyčius;
 - 20.5. nesiliaujant smurtui / patyčioms grupės / klasės vadovas užpildo apie smurtą ir patyčias formą (2 priedas), ją perduoda socialiniam pedagogui;
 - 20.6. toliau nesiliaujant patyčioms/smurtui ar esant sudėtingesniai smurto/patyčių atvejui, kreipiasi į Vaiko gerovės komisiją ar konkrečius Apraše nurodytus asmenis ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį.
21. Smurtą ar patyčias patiriančio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) arba tėvai (globėjai, rūpintojai), žinantys apie klasėje ir/ar Mokykloje vykstančias patyčias:
 - 21.1. patyčių atvejį registruoja Mokyklos raštinėje užpildydami pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (1 priedas) arba jiems patogiu būdu (telefonu, elektroniniu laišku, asmeniškai) nedelsdami informuoja klasės/grupės vadovą ir/ ar socialinį pedagogą, ir/ar administracijos atstovus apie mokinio patiriamą smurtą ar patyčias;
 - 21.2. sužinoję apie viešą patyčių kibernetinėje erdvėje atvejį, kai panaudota/naudojama vaizdo informacija, ir smurtaujančio, ir smurtą patiriančio nepilnamečio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo apie tai pranešti Lietuvos Respublikos Ryšių reguliavimo tarnybai;
 - 21.3. išaiškėjus smurto atvejui, kartu su vaiku privalo psichologo nustatytu laiku atvykti į konsultaciją.

22. Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, mokytojo ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias/smurtą turėtų informuoti Mokyklos direktorių, kuris imasi Apraše ar kituose Mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

23. Visiems smurto ir patyčių dalyviams pagal individualius poreikius teikiama socialinio pedagogo ar mokytojų pagalba.

24. Mokyklos darbuotojas, gavęs informaciją iš tėvo (globėjo, rūpintojo) ar mokinio, smurto ir patyčių atvejį registruoja raštinėje nustatyta tvarka.

25. Kai smurtu kaltinami Mokyklos darbuotojai ar Mokyklos teritorijoje esantys asmenys:

25.1. personalas nedelsdamas praneša Mokyklos direktoriui;

25.2. jei kaltinamas direktorius – direktoriaus pavaduotojui, jei kaltinamas direktoriaus pavaduotojas – direktoriui. Situaciją apibūdinama kuo išsamiau;

25.3. direktorius/direktoriaus pavaduotojas informuoja Vaiko teisių apsaugos skyrių, policiją bei steigėją ir vadovaujasi suteiktomis instrukcijomis;

25.4. jei Vaiko teisių apsaugos skyrius, policija leidžia ir yra liudininkų – direktorius/direktoriaus pavaduotojas paprašo jų taip pat išsamiai apibūdinti įvykį.

IV SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJA IR INTERVENCIJA SAVARANKIŠKO MOKYMO(SI) PAVIENIO MOKYMO(SI) FORMA

26. Mokykloje mokymo(si) procesas savarankiško mokymo(si) pavienio mokymo(si) forma vykdoma virtualioje mokymo/-si erdvėje, kuri apima visus ugdymo procesui organizuoti ir įgyvendinti būtinus elementus (naudotojų administravimą, ugdymo turinio pateikimą, redagavimą, dalijimąsi, bendravimą ir bendradarbiavimą, pasiekimų vertinimą, grįžamojo ryšio teikimą, mokinių elgsenos ir pažangos stebėseną, vaizdo pamokų organizavimą).

27. Mokykloje vykdant mokymo procesą savarankiško mokymo(si) pavienio mokymo(si) forma, padidėja rizika netinkamam elgesiui ir elektroninėms patyčioms virtualioje erdvėje. Numatomi šie psichologinio smurto bei patyčių prevencijos ir intervencijos žingsniai:

27.1. mokiniai supažindinami kaip saugiai elgtis ir apsaugoti save bendraujant internetu ir susidūrus su elektroninėmis patyčiomis grupių valandėlių metu;

27.2. mokiniai supažindinami su elgesio taisyklėmis vaizdo pamokos metu;

27.3. savarankiško mokymo(si) pavienio mokymo(si) forma mokymo/-si metu, mokytojas stebi mokinių fizinę, emocinę bei psichologinę savijautą;

27.4. vaizdo pamokos metu pasirodžius netinkamo elgesio apraiškoms – psichologiniam smurtui ar patyčioms, mokinyi įspėjamas dėl jo dalyvavimo vaizdo pamokoje nutraukimo, apie tai informuojami nepilnamečio mokinio tėvai, grupės vadovas, socialinis pedagogas;

27.5. esant galimybei mokytojas pateikia įrodymus apie patyčių atvejį (padaro ekrano nuotrauką, įrašą ir pan.);

27.6. mokytojas el. paštu, arba telefonu, apie įvykusį atvejį informuoja, grupės vadovą, skyriaus vedėją;

27.7. antrą kartą pasikartojus nusižengimui mokinyi be išankstinio įspėjimo šalinamas iš vaizdo konferencijų kambario, ugdymo/-si procesas nurodytą laikotarpį jam tęsiamas tik asinchroniniu būdu;

27.8. pasikartojus elektroninėms patyčioms socialinis pedagogas organizuoja intervencinį pokalbį su netinkamai besielgiančiu mokiniu, jo tėvais (globėjais, rūpintojais), grupės vadovu ir Mokyklos administracijos atstovu;

27.9. situacijai ir toliau virtualioje erdvėje nesikeičiant, nepilnamečio mokinio elgesys svarstomas Vaiko gerovės komisijoje.

V SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Mokykla, sprendama smurto ir patyčių atvejus, bendradarbiauja su mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais), vietos bendruomene, policijos, Vaiko teisių apsaugos skyriaus, Pedagoginės psichologinės tarnybos ir kitų organizacijų, galinčių suteikti profesionalią pagalbą smurto ir patyčių prevencijos klausimais, specialistais.

29. Aprašas peržiūrima ir, esant poreikiui, atnaujinamas pasikeitus šios reguliavimo srities teisės aktams, atsižvelgiant į gautus pranešimus apie smurtą ir priekabiavimą, nustatytus smurto ir priekabiavimo atvejus, pasikeitus galimiems jų pavojams ar atsiradus naujų pavojų.

30. Mokyklos darbuotojai, mokytojai, mokiniai supažindinami su Aprašu kiekvienų mokslo metų pirmąją savaitę.

31. Tėvai (globėjai) su Aprašu supažindinami per elektroninį dienyną. Aprašas aptariamas klasės/grupės tėvų susirinkimo metu.

32. Aprašas skelbiamas Mokyklos internetinėje svetainėje.

33. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos
vykdymo Vilniaus komunalinių paslaugų
mokykloje tvarkos aprašo
1 priedas

**VILNIAUS KOMUNALINIŲ PASLAUGŲ MOKYKLOS
PAGALBOS TEIKIMO PRIEMONIŲ PLANAS**

(mokinio vardas, pavardė, klasė / grupė)

VGK posėdžio ar susitikimo data: _____

	Susitarimai	Įgyvendinimas
Mokinys		
Tėvai (globėjai, rūpintojai)		
Mokykla (ar jos skyrius)		

Grižtamojo ryšio data _____

Pagalbos įgyvendinimo kuratorius _____

Mokinys _____

Tėvai (globėjai, rūpintojai) _____

Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos

vykdymo Vilniaus komunalinių paslaugų
mokykloje tvarkos aprašo
2 priedas

PRANEŠIMO APIE PATYČIAS, SMURTĄ FORMA

Pranešimo data

Ugdymo įstaigos pavadinimas:

(Vilniaus komunalinių paslaugų mokykla / Vilniaus komunalinių paslaugų mokyklos Kaišiadorių skyrius)

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie patyčias, smurtą, kitokio pobūdžio išnaudojimą ir (ar) priekabiavimą:	
Kas pranešė apie patyčias, smurtą, išnaudojimą ir (ar) priekabiavimą :	
Kada įvyko patyčios, smurtas (data, val.):	
Kur įvyko patyčios, smurtas:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Fizinės: mokinio užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.); ☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad mokinys yra nepageidaujamas ar atstumiamas; ☐ Elektroninės: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, mokinio asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.). ☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____ .	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojamumas:	

Duomenys apie patyčių, smurto dalyvius:

Mokinio/-ų, <u>patyrusio patyčias, smurtą</u> vardas, pavardė, amžius, klasė / grupė:	
Mokinio/-ų, <u>kuris tyčiojosi, smurtavo</u> vardas, pavardė, amžius, klasė / grupė:	
Mokinio/-ų, <u>stebėjusio patyčias, smurtą</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

--

Mokyklos pedagogo ar kito darbuotojo elgesys šioje patyčių, smurto situacijoje:

--

--

Veiksmų po įvykio, planas su:

Asmeniu patyrusiu patyčias, smurtą	
Asmeniu, kuris tyčiojosi, smurtavo	
Stebėtojais	
Patyčių, smurto dalyvių tėvais (globėjais / rūpintojais)	
Kitais Mokyklos darbuotojais	
Kita (įrašyti)	

REAGAVIMO Į SMURTĄ, PATYČIAS IR PAGALBOS JOMS ĮVYKUS ALGORITMAI

PASTEBĖJUS AR ĮTARUS SMURTĄ / PATYČIAS

Bet kuris mokyklos darbuotojas nedelsiant reaguoja ir stabdo smurtą/patyčias. Išsiaiškina mokinių tapatybes, praneša grupės / klasės vadovui.

Grupės / klasės vadovas aiškinasi situaciją, nustato ar tai smurto / patyčių atvejis. Jeigu pastebima ar įtariama jog ugdytinis / mokinys patiria smurto artimoje aplinkoje apraiškas - informuojamas specializuotos kompleksinės pagalbos centras (SKPC), policija bei pateikiami būtiniausi kontaktiniai asmens duomenys (nurodyti vardą, pavardę, telefono ryšio numerį, elektroninio pašto adresą).

Organizuoja individualius pokalbius su mokiniais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais) paima rašytinius pasiaiškinimus / paaiškinimus. Vykdo stebėseną, bendradarbiauja su mokyklos socialiniu pedagogu, kitais atsakingais asmenimis. Nepasitvirtinus įtarimams, klasių / grupių vadovai praneša apie tai mokiniams, įtariamiesiems patyčių ar smurto organizavimu ir tyčiojimusi ar smurtavimu ir atsiprašo.

Grupės / klasės vadovui pastebėjus, kad smurtas / patyčios kartojasi, užpildo pranešimo apie patyčias formą (Priedas Nr. 2) ir perduoda socialiniam pedagogui.

Užpildytą formą priėmęs asmuo, ją registruoja pas socialinį pedagogą ar kitą atsakingą asmenį.

Imasi spręsti patyčių, smurto situaciją, bendrauja su patyčių dalyviais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais), klasės / grupės vadovais, numato veiksmų planą, stebi jo įgyvendinimą.

Esant sudėtingesnei situacijai, nesiliaujant patyčioms, smurtui, inicijuoja VGK posėdį. Sprendžiama patyčių / smurto situacija su dalyviais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais), numato veiksmų planą, stebi jo įgyvendinimą. Mokyklos direktorius supažindinamas su priimtais sprendimais.

Po pakartotino VGK svarstymo (nesiliovus smurtui / patyčioms) informacija apie atvejį perduodama Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, informuojamas specializuotos kompleksinės pagalbos centrą (SKPC) ar esant poreikiui kitų pagalbos vaikui institucijų atstovams.

Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos
vykdymo Vilniaus komunalinių paslaugų
mokykloje tvarkos aprašo
4 priedas

MOKYKLOS DARBUOTOJO POKALBIO SU VAIKU, GALIMAI PATYRUSIU SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE, ATMINTINĖ

Mokyklos darbuotojas, įtaręs ar pastebėjęs galimo smurto prieš vaiką požymius vaiko kūne, elgesyje, emocijose ar vaiko atstovų pagal įstatymą bendravime su vaiku, turėtų susirūpinti ir pasidomėti, kas jam nutiko. Kalbėdamas su vaiku mokyklos darbuotojas turėtų atkreipti dėmesį į kai kurias pokalbio ypatybes:

1. sudaryti kiek įmanoma saugesnes ir patogesnes pokalbiui sąlygas (pvz., vienam klasėje), kad vaiko nerimas sumažėtų;
2. atsisėsti šalia vaiko arba jam patogiu atstumu viename akių lygyje (nerekomenduojama sėdėti už stalo vienas priešais kitą);
3. klausti vaiko, kas jam nutiko, užduodant atvirus klausimus (pvz.: „Šiandien pastebėjau mėlynės ant tavo rankos riešo. Kas tau atsitiko?“ Neklausti: „Ar čia tam tikras asmuo tau mėlynės padarė?“);
4. ramiai išklaudyti vaiką, nepertraukinėti, leisti pasakyti, kiek vaikas nori / gali; neprarasti savitvardos: matydamas, kad suaugusysis, kuriam vaikas atsiskleidė, išsigando, supyko ar pasibaisėjo, gali išgąsdinti vaiką, jis gali daugiau nebepasakoti arba atsiimti savo žodžius;
5. tikėti vaiku: jei vaikas prabilo apie smurtą, jis parodė pasitikėjimą suaugusiuoju. Jei vaikas išgirs abejonę, ar jis sako tiesą, daugiau gali nieko nebesakyti, ir smurtas gali tęstis toliau;
6. nuraminti vaiką, palaikyti jį: vaikui atskleisti smurtą, veikiausiai, reikėjo sukaupti daug drąsos. Svarbu jam perteikti žinią, kad jis gerai pasielgė kreipdamasis pagalbos (pvz., „gerai, kad tu man pasakei apie tai“, „man gaila, kad tau taip atsitiko“);
7. nekaltinti, nesmerkti, nekritikuoti vaiko: svarbu yra vaikui perduoti vienareikšmišką žinią, kad jis nėra kaltas dėl patirto smurto, už tai yra atsakingas suaugęs žmogus, kuris elgėsi neleistinai;
8. skatinti vaiką pasidalinti savo išgyvenimais, jausmais: tikėtina, kad vaikas patiria daug įvairių jausmų ir išgyvenimų: baimę būti kaltinamam, baimę dėl smurtautojo keršto, gėdą, kaltę ir kita, kurie jį slegia;
9. klausiant, kalbant vartoti suprantamus vaikui žodžius, sąvokas, atitinkančias vaiko amžių, pažintinius gebėjimus ir supratimą, specialiuosius ugdymosi poreikius;
10. suprasti, kad vaikas gali būti emociškai prisirišęs prie smurtavusio prieš jį asmens (pvz., jei vaiką seksualiai tvirkino tam tikras asmuo, vaikas gali išgyventi labai prieštaringus jausmus – meilę smurtautojui ir neapykantą jam už padarytą skriaudą), vengti jį kaltinančių, vertinančių ar nukreipiančių klausimų, teiginių;
11. patvirtinti vaikui, kad jis gerai padarė pasisakęs apie patiriamą smurtą;
12. pokalbio metu patikinti vaiką, kad smurtas prieš jį – ne jo kaltė, o smurtavusiojo atsakomybė;
13. klausytis vaiko ir sąžiningai atsakyti į jam kylančius klausimus: vaiką gali kankinti nežinia dėl ateities, smurto atskleidimo pasekmių. Svarbu patikinti vaiką, kad bus stengiamasi užtikrinti jo saugumą, tačiau nežadėti to, ko nėra galimybės išpildyti (pvz., nereiktų vaikui sakyti „Tavo mama nenusimins“);
14. paaiškinti vaikui (atsižvelgiant į vaiko amžių ir supratimą), kas vyks po to, kai jis pasisakė, kokių veiksmų imsis mokyklos darbuotojas vaikui apsaugoti;
15. būti prieinamam vaikui, nepalikti jo vieno su savo problema, mintimis ir jausmais. Rekomenduojama vaiko papasakotas smurtinės situacijos detales užrašyti kaip įmanoma tiksliau, cituojant vaiko kalbą: kada prasidėjo smurtas, kas tai darė, kas apie tai žino / žinojo, kam vaikas yra dar pasakojęs ar (ir) kodėl nepasakojo, kokie, vaiko supratimu, buvo smurtautojo, motyvai, kaip vaikas jautėsi po smurtinio įvykio. Mokyklos darbuotojas turėtų įvertinti, kiek vaiko pasakojimas galimai realistiškas, ar vaiko nurodomos aplinkybės, faktai atitinka sužalojimų turinį, sunkumą (pvz., ant vaiko rankos matoma suaugusio asmens plaštakos dydžio mėlynė, o vaikas sako, kad jam per

ranką sudavė penkiametis brolis. Svarstyti apie vaiko patiriamą smurtą galima, kai vaiko sužalojimai yra neįprasti, jo pasakojimas atrodo neįtikinamas. Svarbu prisiminti, kad smurtą patyrę vaikai dažnai neprisipažįsta, kas ir kaip prieš juos smurtavo, dėl įvairių priežasčių: galvoja (ar yra įtikinti), kad yra patys kalti dėl tokio elgesio su jais, nori būti ištikimi savo smurtautojui, bijo smurto atskleidimo pasekmių ar pan.

Kalbantis su vaiku neleistina:

1. žadėti tai, ko nebus galimybės ištesėti, pvz., „tau daugiau nieko blogo neatsitiks“;
2. versti vaiką detalai pasakoti apie patirtą smurtą. Svarbu leisti jam kalbėti tiek, kiek jam norisi;
3. vertinti ir klausinėti vaiką apie jo jausmus smurtautojui;
4. klausti vaiko, kodėl jis anksčiau nepasakė / nesipriešino smurtui, tai vaikui gali sustiprinti kaltės jausmą, jei yra žinoma, kas yra smurtautojas, leisti jam susitikti su vaiku - šiuos klausimus turi spręsti policija ir (ar) savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius;
5. leisti vaikui atsiskleisti prie kitų vaikų. Reikia saugoti ir gerbti jo privatumą, neatskleisti ir neaptarinėti informacijos su įvykius nesusijusiems asmenims.

SVARBU: Mokyklos darbuotojo įtarimai dėl vaiko galimai patiriamo smurto nėra įrodymai. Įrodymų rinkimas – teisėsaugos specialistų kompetencija.

Skubia vaiko apsauga būtina pasirūpinti, kai:

1. kyla akivaizdus pavojus vaiko fizinei, psichinei sveikatai;
2. nėra maisto, vaikas badauja;
3. nesaugu dėl higienos stokos (pvz.: tikimybė infekcijoms, nes nėra geriamo vandens ir pan.);
4. dėl psichikos sveikatos sutrikimų paūmėjimų vaiko atstovai pagal įstatymą nėra pajėgūs pasirūpinti vaiko fiziniais, psichologiniais, socialiniais poreikiais;
5. yra tikimybė, kad vaiko atstovai pagal įstatymą, vartojantys psichoaktyvias medžiagas (alkoholį, narkotikus) ir apsvaigę nuo jų, artimiausiu metu nesiliaus to daryti.

NAUDINGA INFORMACIJA APIE PATYČIAS, SMURTĄ

Visa informacija mokyklos bendruomenei dėl patyčių, smurto atpažinimo detaliau, galima susipažinti nurodytomis nuorodomis:

1. Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d8457e12a5fb11ecaf79c2120caf5094>
2. Rekomendacijos dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo ir veiksmų, įtariant galimą smurtą artimoje aplinkoje patvirtinimo <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9d0d0d91840611eaa51db668f0092944?jfwid=bkaxmxqw>
3. <https://www.nsa.smm.lt/svietimo-pagalba/prevencija/smurto-ir-patyciu-prevencija/>
4. <https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-svietimas/patyciu-ir-smurto-prevencija1>

5. <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/seimos-politika/smurto-artimoje-aplinkoje-prevencijos-rekomendacijos-tyrimai-ir-ataskaitos>
6. <https://ppi.lt/klientams/vaikams-apie-smurta/>
7. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba - <https://pvc.lt/socialines-kampanijos-2/socialine-kampanija-vienas-is-penkiu/?fbclid=IwAR1tHQoSvogAjuBTatcEJfSqXGuowYPhrwVbxXZ37Xifsx2--DXusgFo-ZY>
8. Paramos vaikams centras:
https://www.pvc.lt/images/banners/Soc_kampanijoms/2015%2010%20Issamus%20vadovas%20tevens%20ir%20specialistams%20apie%20KIKO.pdf?fbclid=IwAR10IZ_SiC25kMy43jPEhFm-OmbquJSGMq6k5hOaULblcQfI-fwumK4gydc.